

FITXA IDENTIFICATIVA

DADES DE L'ASSIGNATURA

Codi: 35525
Nom: Ficció i novel·la en els segles d'Or
Cicle: Grau
Crèdits ECTS: 6
Curs acadèmic: 2026-27

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Període
1003 - Grau Estud. Hispànics, Lleng.Espan.i Literat.	Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació	3	Segon quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
1003 - Grau Estud. Hispànics, Lleng.Espan.i Literat.	Literatura espanyola de los Siglos de Oro	OBLIGATÒRIA

COORDINACIÓ

FERNANDEZ RODRIGUEZ DANIEL

RESUM

L'assignatura *Ficció i novel·la en els segles d'Or* forma part de la matèria *Literatura Espanyola dels Segles d'Or*, que té com a objectiu el desenvolupament de competències generals d'un graduat/a en la branca acadèmica d'Humanitats i, en concret, en el Grau d'Estudis Hispànics: llengua espanyola i les seues literatures. Està concebuda amb caràcter de formació obligatòria per a aportar a l'estudiant competències en el coneixement i l'anàlisi de la prosa de ficció i els gèneres novel·lístics més destacables de l'època, així com de les aportacions canòniques que contribueixen al naixement de la novel·la moderna, sempre dins del context històric, cultural i ideològic dels segles XVI i XVII.

CONEIXEMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

Cap

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENTATGE

1003 - Grau Estud. Hispànics, Lleng.Espan.i Literat.

Aplicar tasques d'assessorament i correcció lingüística i literària en relació amb l'espanyol.

Aplicar tecnologies de la informació i la comunicació, eines informàtiques, locals o en xarxa en l'àmbit filològic.

Conèixer i aplicar els corrents i metodologies de la teoria i crítica literàries.

Conèixer l'evolució històrica de la literatura i el teatre en espanyol.

Coneixer la crítica textual i l'edició de textos en espanyol.

Conèixer la literatura i el teatre en llengua espanyola.

Coneixer les tècniques i mètodes d'anàlisi en textos literaris i no literaris i la seua aplicació en l'àmbit de l'espanyol.

Demostrar un compromís ètic en l'àmbit filològic, centrant-se en aspectes tals com la igualtat de gèneres, la igualtat d'oportunitats, els valors de la cultura de la pau i els valors democràtics i els problemes mediambientals i de sostenibilitat així com el coneixement i l'apreciació de la diversitat lingüística i la multiculturalidad.

Elaborar correctament i adequadament textos orals i escrits de diferent tipus.

Identificar problemes i temes d'investigació i avaluar la seua rellevància en l'àmbit de la llengua, la literatura i el teatre en espanyol.

Que els estudiants hagen demostrat posseir i comprendre coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé descansa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda del seu camp d'estudi.

Que els estudiants hagen desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.

Que els estudiants puguen transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

Que els estudiants tinguen la capacitat d'arreplegar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seua àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguen una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.

Treballar en equip en entorns relacionats amb la filologia i desenvolupar relacions interpersonals.

Treballar i aprendre de manera autònoma i de planificar i gestionar el temps de treball.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. El context històric i cultural. Els gèneres novel·lístics en el segle XVI: narrativa idealitzant i realista

Conceptes i qüestions de terminologia i periodització: Segle(s) d'Or, Humanisme, Renaixement i Barroc. Corrents espirituals renaixentistes: erasmisme, reforma protestant, contrarreforma. La crisi econòmica i les seues conseqüències. La ficció en els Segles d'Or: formes de narrativa idealitzant i realista. La pervivència dels gèneres heretats del tombant del segle XV (la novel·la de cavalleries, la sentimental i la celestinesca).

2. Els nous gèneres idealitzants de mitjans del segle XVI: la novel·la pastoril, morisca i bizantina

El Abencerraje i la novel·la morisca: temes i problemes d'un gènere en la cruïlla. Amors, peregrins i aventures: la novel·la bizantina. Qüestions crítiques sobre *La Diana*, de Jorge de Montemayor, i el desenvolupament de la novel·la pastoril. Lectures obligatòries: *El Abencerraje* i *La Diana*.

3. El sorgiment i el desenvolupament de la novel·la picaresca: del *Lazarillo* al *Buscón*

La irrupció de la picaresca en el context literari. *Lazarillo de Tormes*: tradició i innovació. Qüestions d'autoria i interpretació del *Lazarillo*. La consolidació de la novel·la picaresca: didacticisme i autobiografia en el *Guzmán de Alfarache*, de Mateo Alemán. Conceptisme, ingeni verbal i maestria estilística en el *Buscón*, de Quevedo. Lectures obligatòries: el *Lazarillo* i el *Buscón*.

4. Cervantes i el naixement de la novel·la moderna

Cervantes i la novel·la curta: *Novelas ejemplares*. La picaresca segons Cervantes: "El casamiento engañoso" i "El coloquio de los perros". El *Quixot*. Estructura, tècniques narratives, personatges, visió del món, interpretacions.

Lectures obligatòries: "El casamiento engañoso" i "El coloquio de los perros" (*Novelas ejemplares*); *El ingenioso hidalgo don Quijote de la Mancha* i *El ingenioso caballero don Quijote de la Mancha*.

Aquests continguts es plasmaran en els següents resultats d'aprenentatge:

- Tenir la capacitat d'identificar les característiques de les creacions literàries i dramàtiques dels Segles d'Or, així com els trets identificatius propis d'autors, gèneres i obres del període.
- Ser capaç d'identificar les característiques d'una obra literària dels Segles d'Or i la seva adscripció als diferents corrents estètics i ideològics.
- Ser capaç de descriure les característiques històriques i culturals que permeten entendre l'evolució i tradició literària dels Segles d'Or en el seu context ideològic i cultural.
- Ser capaç de debatre sobre el concepte de cànon i la consideració de clàssic en l'àmbit literari.
- Ser capaç de valorar la importància de la tradició ecdòtica en l'àmbit filològic.
- Tenir la capacitat d'usar la llengua espanyola per a expressar correctament i adequadament judicis crítics en diferents contextos de comunicació i difusió.
- Ser capaç de realitzar informes sobre el compliment de les propietats textuais en les diferents produccions discursives.
- Tenir capacitat d'utilitzar el coneixement adquirit per a identificar temes de recerca i valorar-ne la rellevància.
- Tenir capacitat de manejar informació bibliogràfica pertinent, especialitzada i actualitzada.
- Tenir capacitat d'utilitzar les produccions literàries per a reflexionar sobre diferents problemàtiques rellevants en la societat actual.
- Ser capaç d'utilitzar els coneixements sobre patrimoni literari i transferir-los en entorns de difusió relacionats amb la divulgació cultural literària.
- Ser capaç d'organitzar de manera autònoma un projecte filològic propi de recerca.
- Ser capaç d'usar adequadament la terminologia clau de l'anàlisi literària i lingüística, basat en el desenvolupament contemporani de la crítica, la teoria literària i la tradició filològica.
- Ser capaç d'apreciar valors estètics, civils, socials i històrics de la literatura en relació amb les seves produccions simbòliques i amb altres manifestacions culturals.

- Ser capaç de realitzar cerques d'informació en la xarxa, d'utilitzar bases de dades especialitzades i de manejar espais d'informació complexos.
- Ser capaç de demostrar una actitud activa, positiva i creativa en el treball cooperatiu.
- Ser capaç de definir, de manera autònoma, la distribució de rols en les tasques.

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria-Pràctiques	60,00
Total hores	60,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	0,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	0,00
Estudi i treball autònom	50,00
Preparació de classes	0,00
Preparació d'activitats d'avaluació	40,00
Resolució de casos pràctics	0,00
Total hores	90,00

METODOLOGIA DOCENT

La metodologia docent d'esta assignatura s'articula entorn d'activitats formatives presencials i no presencials. Les activitats formatives presencials es desenvoluparan d'acord amb el model de classes lectives teoricopràctiques, en les quals es combina l'enfocament historiogràfic i el crític, aplicat als textos i autors que són objecte d'estudi amb la finalitat de comprendre els principals avanços i innovacions en l'àmbit de la prosa de ficció del Renaixement i el Barroc. La metodologia de treball s'estructura de la manera següent: s'exposarà un esquema de treball per a cadascun dels temes i es plantejaran els problemes específics que presenten les diferents obres, debatent-ne les principals interpretacions que la crítica ha donat per a cadascuna d'elles. Els conceptes i els fonaments teòrics prèviament exposats s'aplicaran a fragments seleccionats de les lectures obligatòries, fomentant la participació dels estudiants en l'anàlisi crítica dels textos.

Les activitats no presencials estan destinades fonamentalment a la lectura crítica dels textos narratius de lectura obligatòria i al treball autònom de cara a l'elaboració d'activitats pràctiques, així com a la preparació de la prova escrita final. El treball es completarà amb l'assistència a tutories, col·lectives o personalitzades, per a orientar en la realització d'activitats, resoldre dubtes sobre els continguts explicats i suministrar possibles ampliacions bibliogràfiques a fi de reforçar un model didàctic participatiu.

Les activitats formatives presencials i no presencials estan destinades a fomentar tots els resultats generals de l'aprenentatge, així com les competències específiques assenyalades en l'apartat corresponent.

Aquesta assignatura té en compte especialment l'ODS 4, i, en concret, contribueix a "garantir que tots els alumnes adquirisquen els coneixements i les habilitats necessaris per a promoure el desenvolupament sostenible", la qual cosa inclou, entre altres aspectes, "els drets humans, la igualtat de gènere, la promoció d'una cultura de pau i no violència, ciutadania i valoració de la diversitat cultural".

En aquesta assignatura s'implementaran activitats relacionades amb el PIEE "Imitatio. Imitación y adaptación creativa de los clásicos de la Edad Media y los Siglos de Oro".

AVALUACIÓ

L'avaluació constarà de dues parts diferenciades:

Tipus d'avaluació	% sobre final
1) Examen final	50 %
2) Activitats realitzades durant el curs	50 %

Críteris d'avaluació

L'avaluació de l'aprenentatge dels estudiants es durà a terme d'acord amb els objectius generals de l'assignatura i les competències específiques i les habilitats indicades, i es realitzarà a través de la valoració dels següents aspectes:

- 1) Avaluació dels progressos en la comprensió de la informació, conceptes i crítica de les lectures recomanades o obligatòries explicades en classe mitjançant un examen escrit individual.
- 2) Activitats sobre les lectures obligatòries de textos literaris realitzades durant el curs.

Per a aprovar el conjunt de l'assignatura (ja siga en primera o en segona convocatòria) és necessari assolir almenys un 50% de la nota en l'examen final i superar les activitats sobre les lectures obligatòries.

L'alumnat té dret a superar l'assignatura en segona convocatòria. Tant l'examen final com les activitats d'avaluació de les lectures realitzades durant el curs són recuperables en segona convocatòria. Si únicament s'aprova una de les dues parts, el resultat serà suspens, però es guardarà la nota de la part aprovada per a la segona convocatòria, de manera que l'estudiant només s'haurà de presentar a la part que haja suspès.

El sistema d'avaluació dona per fet que l'estudiant ha de ser capaç d'expressar-se correctament en castellà. Per tant, les faltes de redacció (puntuació, ortografia, lèxic, sintaxi, etc.) comportaran una reducció de la nota. Un total de cinc faltes implicarà que el text presentat es pugui suspendre automàticament; així mateix, també es podrà suspendre l'examen si el nombre de faltes és inferior a cinc, però el professor responsable considera que la seua gravetat així ho justifica.

L'estudiant ha de consultar en este enllaç (<https://www.uv.es/websbd/formacio/Plagio-2010.pdf>) el document elaborat pel Servei de Biblioteques i Documentació de la Universitat de València (06/10/2010) en el qual s'especifica en què consistix la deshonestat acadèmica (plagi) y com evitar-la. Qualsevol tipus de plagi implicarà el suspens automàtic amb un 0.

El sistema general de qualificacions seguirà la normativa de la Universitat de València aprovada pel *Consell de Govern* del 30/5/2017-ACGUV108/2017.

L'honestat intel·lectual és vital en les comunitats acadèmiques, i per a la justa avaluació del treball de l'alumnat. Tots els treballs presentats en aquest curs han de ser d'autoria original. No s'admetran treballs en els quals es faça ús de col·laboració fraudulenta o la composició amb ajuda d'intel·ligència artificial (ChatGPT o altres).

BIBLIOGRAFIA

LECTURES OBLIGATÒRIES:

Per a les lectures obligatòries, es recomana utilitzar alguna de les següents edicions:

El Abencerraje:

- *El Abencerraje*, ed. Eugenia Fosalba, Madrid, Real Academia Española, 2017.
- *El Abencerraje (novela y romancero)*, ed. Francisco López Estrada, Madrid, Cátedra, 1980.
- *El Abencerraje y la hermosa Jarifa*, eds. Víctor de Lama y Emilio Peral, Madrid, Castalia, 2010.

Jorge de Montemayor, *La Diana:*

- Jorge de Montemayor, *La Diana*, ed. Juan Montero, Madrid, Real Academia Española, 2025.
- Jorge de Montemayor, *La Diana*, ed. Asunción Rallo, Madrid, Cátedra, 1991.
- Jorge de Montemayor, *La Diana*, ed. Asunción Rallo, Barcelona, PPU, 1991.
- Jorge de Montemayor, *La Diana*, ed. Juan Montero, Barcelona, Crítica, 1996.
- Jorge de Montemayor, *Los siete libros de la Diana*, eds. Francisco López Estrada y M.ª Teresa López García-Berdoy, Madrid, Espasa Calpe (Austral), 1993.

Lazarillo de Tormes:

- *Lazarillo de Tormes*, ed. Francisco Rico, Madrid, Real Academia Española, 2011.
- *Lazarillo de Tormes*, ed. Francisco Rico, Madrid, Cátedra, 1987.
- *Lazarillo de Tormes*, ed. Bienvenido Morros, Barcelona, Vicens Vives, 1995.
- *Lazarillo de Tormes*, eds. David Fernández y Daniel Fernández, Madrid, Almadraba, 2011.
- *La vida de Lazarillo de Tormes*, ed. Antonio Rey Hazas, Madrid, Castalia Didáctica.

Francisco de Quevedo, *El Buscón*:

- Francisco de Quevedo, *La vida del Buscón*, ed. Fernando Cabo Aseguinolaza, Barcelona, Galaxia Gutenberg-Círculo de Lectores [RAE], 2011.
- Francisco de Quevedo, *La vida del Buscón*, ed. Fernando Cabo Aseguinolaza, Barcelona, Crítica, 2001.
- Francisco de Quevedo, *La vida del Buscón*, ed. Ana María Platas Tasende, Barcelona, Vicens Vives, 2020.
- Francisco de Quevedo, *El Buscón*, ed. Domingo Ynduráin, Madrid, Cátedra, 1980.

Miguel de Cervantes, *Novelas ejemplares*:

- Miguel de Cervantes, *Novelas ejemplares*, ed. Antonio Rey Hazas, Barcelona, Vicens Vives, 2008.
- Miguel de Cervantes, *Novelas ejemplares*, ed. Jorge García López, Barcelona, Crítica, 2001.
- Miguel de Cervantes, *Novelas ejemplares*, ed. Harry Sieber, Madrid, Cátedra, 1980 (2 tomos).

Miguel de Cervantes, *Don Quijote de la Mancha*:

- Miguel de Cervantes, *Don Quijote de la Mancha*, ed. Martín de Riquer, Barcelona, Planeta, 2010.
- Miguel de Cervantes, *Don Quijote de la Mancha*, ed. Instituto Cervantes (dir. Francisco

Rico), Barcelona, Galaxia Gutenberg, 2004 (2 tomos).

- Miguel de Cervantes, *Don Quijote de la Mancha*, ed. John Jay Allen, Madrid, Cátedra, 2005 (2 tomos).
- Miguel de Cervantes, *Don Quijote de la Mancha*, ed. Alberto Blecua, Madrid, Austral, 2010.
- Miguel de Cervantes, *Don Quijote de la Mancha* (Edición conmemorativa de la RAE y la ASALE), Madrid, RAE, 2015.

BIBLIOGRAFIA GENERAL:

- Avalor-Arce, Juan Bautista, *La novela pastoril española*, Madrid, Itsmo, 1975.
- Blecua, Alberto, «El concepto de Siglo de Oro», en *Signos viejos y nuevos: estudios de historia literaria*, Barcelona, Crítica, 2006.
- Canavaggio, Jean, *Cervantes*, Barcelona, Espasa, 2015.
- Carrasco Urgoiti, María Soledad, *Estudios sobre la novela breve de tema morisco*, Barcelona, Edicions Bellaterra, 2004.
- Carrasco Urgoiti, M^a. Soledad, López Estrada, Francisco, y Félix Carrasco (eds.), *La novela española en el siglo XVI*, Madrid-Frankfurt am Main, Iberoamericana-Vervuert, 2000.
- Castillo Martínez, Cristina, «La Diana, de Montemayor: un tramo de un largo camino», *Diáblotexto Digital*, 9 (2021), pp. 260-281.
- Castro, Américo, *El pensamiento de Cervantes y otros estudios cervantinos*, Madrid, Trotta, 2013.
- Close, Anthony J., *Guía esencial del Quijote*, Madrid, Visor, 2019.
- Elliot, J. H., *La España imperial, 1469-1716*, Barcelona, Vicens Vives, 2012.
- Ferreras Juan Ignacio, *La novela en el siglo XVI*, Madrid, Taurus, 1987.
- Ferreras Juan Ignacio, *La novela en el siglo XVII*, Madrid, Taurus, 1988.
- García Berrio, Antonio, *Virtus. El Quijote de 1615*, Madrid, Cátedra, 2018.
- García de la Concha, Víctor, *Nueva lectura del Lazarillo: el deleite de la perspectiva*, Madrid, Castalia, 1993.
- Gómez Canseco, Luis, *El Quijote, de Miguel de Cervantes*, Madrid, Síntesis, 2005.
- Lázaro Carreter, Fernando, *Lazarillo de Tormes en la picaresca*, Barcelona, Ariel, 1983.
- López Estrada, Francisco, *Los libros de pastores en la literatura castellana*, Madrid, Gredos, 1974.
- Madariaga, Salvador, *Guía del lector del Quijote*, Barcelona, Stella maris, 2016.
- Morales Oliver, Luis, *La novela morisca de tema granadino*, Madrid, Universidad Complutense, 1972.
- Rey Hazas, Antonio, *Introducción a la novela del Siglo de Oro I (Formas de narrativa idealista)*, en *Edad de Oro*, I (1982), 65-105.
- Rey Hazas, Antonio, *La novela picaresca*, Madrid, Anaya, 1990.
- Rico, Francisco, *Breve biblioteca de autores españoles*, Barcelona, Seix Barral, 1990.
- Rico, Francisco, *La novela picaresca y el punto de vista*, Barcelona, Seix Barral, 2000.
- Riley, Edward, *Introducción al Quijote*, Barcelona, Crítica, 1990.

- Ripoll, Begoña, *La novela barroca*, Salamanca, Ediciones Universidad de Salamanca, 1991.
- Riquer, Martín de, *Para leer a Cervantes*, Barcelona, Acantilado, 2010.
- Schlickers, Sabine, y Klaus Meyer-Minnemann (eds.), *La novela picaresca: concepto genérico y evolución del género (siglos XVI y XVII)*, Madrid-Frankfurt am Main, Iberoamericana-Vervuert, 2008.
- Souviron López, Begoña, *La mujer en la ficción arcádica: aproximación a la novela pastoril española*, Madrid-Frankfurt, Iberoamericana-Vervuert, 1997.
- Spitzer, Leo, «Sobre el arte de Quevedo en el Buscón», en *Francisco de Quevedo* (coord. Gonzalo Sobejano), Madrid, Taurus, 1978, pp. 123-184.